

ПОНЯТТЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

БАНДУРКА Сергій Сергійович - студент 3-го курсу юридичного факультету Київського національного університету ім. Т.Г. Шевченка

У статті сформульовано різні теоретичні підходи до визначення поняття економічної безпеки підприємства. На основі аналізу наведених різними вченими понять виявлено переваги та недоліки тлумачень даного явища. Запропоноване власне визначення категорії «економічна безпека підприємства».

Ключові слова: безпека; економічна безпека підприємства, національна безпека; діяльність підприємства; внутрішні та зовнішні чинники; забезпечення безпеки.

Вступ

В умовах розбудови ринкової економіки та розвитку економіки взагалі, в Україні з'являється все більше підприємств різного роду діяльності. В умовах господарювання підприємство, як відкрита система, працює у складному зовнішньому середовищі, що характеризується нестабільністю та постійною динамікою. Таке середовище змушує швидко пристосовуватися до нових умов, що потребує знання законів розвитку та пошуку шляхів виживання в ринковій економіці, врахування чинників невизначеності та нестійкості економічного середовища. Саме тому важливим аспектом роботи кожного підприємства є забезпечення його економічної безпеки.

Дослідженням площини обраної теми займалися такі вчені, як: І.П. Мойсеєнко, О.М. Марченко, В.М. Васильєв, О.О. Волкова, О.Ф. Белов, О.І. Барановський, В.А. Богомолів, І.А. Бланк, Л.І. Донець, В.Л. Ортинський, М.М. Єрмошенко, А.О. Єпіфанов та ін..

Проте для ефективної роботи цілої системи засобів безпеки підприємницької діяльності дане явище потребує теоретичного переосмислення поняття економічної безпеки підприємства.

Основна частина

Проблема забезпечення безпеки сформувалася паралельно зі становленням держави. Ще стародавні мислителі, усвідомлюючи цю потребу, їй присвячували свої наукові трактати: наприклад, Жан-Жак Руссо в 1762 році написав твір «Про суспільний договір, або Принципи політичного права» [1]. У ньому зазначалося, що найважливішою турботою держави є самозбереження та безпека.

Створення економічної безпеки підприємства та її ефективність неможлива без правової системи захисту та механізму забезпечення її реалізації. Гарантом цього виступає держава.

У перекладі з грецької мови слово безпека означає «володіти ситуацією». Поняття «безпека» почало використовуватись з 1190 р. У XVII–XVIII ст. практично у всіх країнах Європи утверджується ідея, що головна мета держави – досягнення всезагального благополуччя і безпеки людей [2].

Проте протягом останніх десятиріч застосування поняття «безпека» значно розширилось. За Великим тлумачним словником сучасної української мови, «безпека» – це стан, коли кому-небудь, чому-небудь ніщо не загрожує. А за Тлумачним словни-

ком В. Даля, безпечний – значить не небезпечний, не загрозовий, не шкідливий, зберігаючий, вірний, надійний [2].

Тобто в абсолютному значенні «безпека» – це стан з повною відсутністю небезпек. Але на сьогоднішній день такий стан майже неможливий.

Економічна безпека – найважливіша якісна характеристика економічної системи, яка визначає її здатність підтримувати нормальні умови функціонування; стійке забезпечення ресурсами та розвиток, а також послідовну реалізацію економічних інтересів.

Відповідно до ст. 7 Закону України «Про основи національної безпеки України» визначено основні загрози національним інтересам та національній безпеці в економічній сфері. Серед них слід виділити: істотне скорочення ВВП, зниження інвестиційної та інноваційної активності і науково-технічного та технологічного потенціалу, скорочення досліджень на стратегічно важливих напрямках інноваційного розвитку; велику боргову залежність держави, критичні обсяги її зовнішніх і внутрішніх зобов'язань; «тінізація» національної економіки; переважання в діяльності управлінських структур особистих, корпоративних, регіональних інтересів над загальнонаціональними [3].

Досягнення національної безпеки держави неможливе без економічної безпеки підприємства – первинної ланки національної економіки.

Розглядаючи поняття економічної безпеки підприємства, можна сказати, що існують різні підходи до його визначення.

Наприклад, Грудін О.А. зазначає, що економічна безпека підприємства – це такий стан господарюючого суб'єкта, при якому він при найбільш ефективному використанні наявних ресурсів досягає запобігання, послаблення або захисту від існуючих небезпек та загроз або інших непередбачуваних обставин і в основному досягає цілей бізнесу в умовах конкуренції та господарського ризику [4].

Дане визначення показує, що в умовах невизначеності, непередбачуваності, зміни внутрішніх та зовнішніх умов господарювання безпека підприємства забезпечуєть-

ся відносно ефективності використання наявних ресурсів. Крім того, попередження та захист від існуючих непередбачуваних обставин проводиться не тільки для забезпечення економічної безпеки, а й для досягнення цілей бізнесу.

Разом із тим на думку О.С. Іванілова, економічна безпека підприємства виражається у чотирьох аспектах: як стан захищеності усіх систем підприємства при здійсненні господарської діяльності в певній ситуації; як стан усіх ресурсів підприємства (капіталу, трудових ресурсів, інформації, технологій, техніки, прав) та підприємницьких здібностей, при якому можливе найефективніше їх використання для стабільного функціонування і динамічного науково-технічного та соціального розвитку, здатність запобігати або швидко нівелювати різні внутрішні та зовнішні загрози; сукупність організаційно-правових, режимно-охоронних, технічних, технологічних, економічних, фінансових, інформаційно-аналітичних та інших методів, спрямованих на усунення потенційних загроз та створення умов для забезпечення ефективного функціонування суб'єктів підприємницької діяльності відповідно до їхніх цілей та завдань; та як стан соціально-технічної системи підприємства, котрий дає змогу уникнути зовнішніх загроз і протистояти внутрішнім чинникам дезорганізації за допомогою наявних ресурсів, підприємницьких здібностей менеджерів, а також структурної організації та зв'язків менеджменту [5].

Соловійов А.І. підходить до тлумачення поняття економічної безпеки, як до здатності підприємства захищати свій потенціал та інтереси. Тобто це взагалі відсутність чи можливість усунення будь-яких загроз, що можуть негативно впливати на господарську діяльність [6].

Проте з цим визначенням можна не погодитись, оскільки, на нашу думку, це здатність не тільки усувати загрози, але і можливість попереджувати їх та поліпшувати стан господарської діяльності підприємства.

Крім того, К.С. Половнев трактує безпеку не як стан підприємства, а вказує на те, що це є саме безперервний процес його функціонування [7].

На протипагу цьому ми вважаємо, що безперервним має бути саме процес забезпечення безпеки, а сама безпека – це все ж таки стан чи певна властивість підприємства.

Аналізуючи вищенаведені терміни, можна сказати, що до основних цілей економічної безпеки є : забезпечення ефективної роботи підприємства; досягнення технічної незалежності та високої конкурентоспроможності підприємства; запобігання існуючим небезпекам на основі наявних ресурсів; правова захищеність усіх аспектів діяльності; організація безпеки майна, капіталу та комерційних інтересів підприємства.

Враховуючи переваги та недоліки вищенаведених визначень, вважаємо за необхідне сформулювати нове поняття, що чітко та найбільш точно відображає сутність даної категорії. Так, на нашу думку, економічна безпека підприємства – це стан, при якому підприємство здатне контролювати, попереджувати та захищати усі напрями своєї господарської діяльності, за допомогою сукупності організаційно – правових способів та засобів, задля забезпечення ефективного функціонування підприємства та досягнення його основних цілей.

Підводячи підсумки, можна сказати, що економічна безпека є необхідним та обов'язковим принципом функціонування підприємства, підтримання його стійкого становища як соціального, так і економічного, а також попередження соціальних, трудових та інших факторів, що загрожують.

Висновок

Отже, розвиток та функціонування суб'єкта господарювання неможливий без організації належного захисту його діяльності від впливу внутрішніх та зовнішніх факторів. Для того, щоб забезпечити такий захист, існує категорія економічної безпеки підприємства. Оскільки на даний час

SUMMARY

The aim of this article is to study and analysis of scientific approaches to the definition of the concept of economic security of the enterprise. Based on the analysis presented by various scholars concepts identified advantages and disadvantages of interpretations of the phenomenon. Proposed his own definition of the "economic security of an enterprises".

у науковій літературі не існує єдиного визначення даного поняття, ця тема потребує подальшої деталізації та вивчення. Саме у зв'язку з цим і було зроблено аналіз визначень економічної безпеки підприємства, на основі якої нами запропоноване власне поняття.

Література:

1. Руссо Ж.Ж. Об общественном договоре. Трактаты / Пер. с фр./ Ж.Ж. Руссо. — М.: «КАНОН-пресс», «Кучково поле», 1998. — 416 с.
2. Мойсеєнко І.П. Управління фінансово економічною безпекою підприємства: навч. посібник / І.П. Мойсеєнко, О.П. Марченко. — Львів, 2011 — 380 с.
3. Про основи національної безпеки України: Закон України № 964-IV від 19.06.2003 // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 39, ст.351
4. Грудин О.А., Грудин С.О. Экономическая безопасность организации/ О.А.Грудин, С.О. Грудин – СПб. : Питер, 2002. – 160 с.
5. Іванілов О.С. Економіка підприємства : підручник / О.С. Іванілов. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 728 с.
6. Соловьев А.И. Экономическая безопасность хозяйственного субъекта/ А.И. Соловьев // Конфидент. – № 3. – 2002. – С. 46-50
7. Половнев К.С. Механизм обеспечения экономической безопасности промышленного предприятия: Дис. ... канд. экон. наук: 08.00.05 / К.С. Половнев. – Екатеринбург, 2002. – 134 с.